

СИЛАБУС

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Медико-біологічний факультет

Кафедра фізіології людини і тварин

Дисципліна: Основи медичних знань

Викладач: Гошко Людмила Іванівна,

Hoshko.Ludmyla@eenu.edu.ua

Комунікація зі студентами: електронною поштою, на заняттях згідно розкладу, за графіком консультацій.

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу СНУ:
<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Розклад консультацій. Консультації проводяться згідно розкладу, що розміщений на дошці оголошень кафедри зоології та на сайті кафедри.

Передумови вивчення курсу: попередньо студент повинен прослухати курси: «Вступ до фаху», «Фізіологія людини і тварин», «Анатомія людини», і фахові дисципліни за освітнім ступенем «бакалавр».

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Мета вивчення дисципліни “Основи медичних знань” – дати студентам уявлення про методи збереження здоров’я, запобігання захворювань, отруєнь, травм та нещасних випадків, формування здорового способу життя; попередження шкідливих звичок, а також про основні ознаки та наслідки захворювань, отруєнь та травм, які становлять небезпеку для життя та здоров’я людини, методи їх попередження і подолання; забезпечення наявності у студентів необхідного рівня знань, вмінь та навичок з першої медичної допомоги, які необхідні майбутньому педагогу у відповідності до кваліфікаційної характеристики випускника, що передбачені чинними Державними освітніми стандартами.

Завдання дисципліни:

Методичні: викласти теоретичні основи першої допомоги при різноманітних невідкладних станах, гострих захворюваннях; сприяти засвоєнню принципів профілактичних заходів та особливостей застосування отриманих знань на практиці.

Пізнавальні: дати уявлення про сучасний стан розвитку основ медичних знань; озброїти знаннями закономірностей змін у стані здоров’я хворих, факторах соціально-економічного, біологічного, антропогенного, медичного характеру, що впливають на нього.

Практичні: опанувати практичними навичками з даної дисципліни, які необхідні для того, щоб на обґрунтованій доцільністю та адекватністю основі організувати процес надання першої медичної допомоги, обирати ефективні форми проведення профілактичних заходів та занять, що поліпшують стан хворих.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Опис курсу містить навчальну програму курсу Основи медичних знань /укладач Гошк Л. І., яка розміщена на сайті факультету.

Перелік тем лекцій з питаннями, які розглядаються

Тема 1. Перша медична допомога в загрозових для життя станах, що виникають при захворюваннях серцево-судинної системи.

Класифікація захворювань серцево-судинної системи. Місця та техніка підрахунку пульсу, його характеристика: частота, напруга. Поняття про брадикардію та тахікардію. Техніка вимірювання артеріального тиску. Етіологія, патогенез, клінічні ознаки, принципи профілактики та лікування вегето-судинної дистонії, ішемічної хвороби серця, гіпертонічної хвороби.

Тема 2. Основні принципи застосування лікарських препаратів.

Походження лікарських речовин, класифікація ліків, правила зберігання. Формування домашньої аптечки. Шляхи введення лікарських речовин: ентеральний (через ротову порожнину, пряму кишку, за допомогою зонду, під язик), парентеральний (через шкіру і слизові оболонки, інгаляційним методом, ін'єкційним шляхом – підшкірні, внутрішньом'язові, внутрішньовенні, внутрішньоартеріальні ін'єкції). Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на дію ліків в організмі. Поняття про дози. Види дії лікарських препаратів, побочні дії. Ускладнення після ін'єкцій.

Тема 3-4. Перша медична допомога в загрозових для життя станах, що виникають при захворюванні органів дихання.

Гострий та хронічний бронхіт, гостра та хронічна пневмонія: етіологія, патогенез, клінічні ознаки, принципи профілактики. Бронхіальна астма: етіологія, патогенез, клінічні ознаки, принципи профілактики. Загальні засоби і заходи надання першої медичної допомоги при приступі задухи. Кровохаркання та легенева кровотеча: етіологія, патогенез, клінічні ознаки, заходи, засоби першої медичної допомоги. Механізм дії теплових та холодних процедур на організм.

Тема 5-6. Перша медична допомога в загрозових для життя станах, що виникають у процесі сечовиділення та при захворюваннях системи травлення.

Гострий цистит, гострий нефрит, сечокам'яна хвороба: етіологія, патогенез, клінічні ознаки, принципи профілактики та лікування. Загальні засоби і заходи надання першої медичної допомоги при нирковій колькі. Підрахунок добового діурезу. Підготовка хворого до забору аналізу сечі. Гострий та хронічний гастрит, виразкова хвороба шлунку та дванадцятипалої кишки, жовчнокам'яна хвороба: етіологія, патогенез, клінічні ознаки, принципи профілактики. Загальні засоби і заходи надання першої медичної допомоги при печінковій колькі. Цукровий діабет: етіологія, патогенез, клінічні ознаки, принципи профілактики та лікування. Загальні засоби і заходи надання першої медичної допомоги при гіпер- або гіпоглікемічній комі. Мета лікувального харчування та основні принципи. Поняття про різні методи голодування, показання та протипоказання. Догляд за порожниною рота, вибір дезінфікуючих розчинів, методика обробки. Техніка застосування газовідвідної трубки.

Тема 7-8. Перша медична допомога в загрозових для життя станах при гострих отруєннях дорослих та дітей.

Класифікація отрути. Харчові отруєння: грибами, продуктами рослинного або тваринного походження, харчові токсикоінфекції, ботулізм: клінічні ознаки, принципи профілактики, перша медична допомога. Дія нервово-функціональних отруйних речовин: етиловий та метиловий алкоголь, сурогати алкоголю, ціаністи сполуки, клінічні ознаки, принципи профілактики, перша медична допомога. Отруєння психотропними засобами: наркотиками, снодійними, збуджуючими та судомними препаратами, клінічні ознаки, принципи профілактики, перша медична допомога. Отруєння отрутохімікатами та СДОР:

клінічні ознаки, принципи профілактики та першої медичної допомоги. Клінічні ознаки, принципи профілактики, перша медична допомога при отруєнні окисом вуглецю.

Тема 9-10. Травми, їх види, ускладнення, перша медична допомога. Реанімаційні заходи.

Фактори, що спричиняють травми: механічні, фізичні, хімічні, біологічні. Перебіг травм. Види травматизму. Причини та види закритих ушкоджень. Клінічні ознаки та перша медична допомога при забитті, розтягах і розривах зв'язкового апарату, здавлюванні, струсі, повних і неповних вивихах. Основні види та клінічні ознаки переломів. Поняття про травматичний токсикоз (синдром тривалого здавлювання). Перша медична допомога при них. Поняття про рани. Ознаки та види ран за характером ушкодження тканин: різані, колоті, рвані й забиті, розтриті, рубані, укушені, вогнепальні. Перша медична допомога при відкритих ушкодженнях. Поняття про термінальні стани: переагонія, агонія, клінічна смерть. Причини та основні ознаки термінальних станів. Етапи серцево-легеневої реанімації.

Тема 11. Десмургія. Методи накладання пов'язок та іммобілізуючих шин.

Визначення термінів «пов'язка» та «перев'язка». Мета застосування здавлювальних, іммобілізуючих, коригуючих, оклюзійних пов'язок. М'які пов'язки (укріплювальні): бинтові, клейові (лейкопластирні, клеолові, колодійні), косинкові, пращоподібні, тощо. Види та вимоги до перев'язувального матеріалу. Загальні правила бинтування. Типи бинтових пов'язок. Методи і техніка накладання пов'язок на голову, грудну клітину, ділянку живота і тазу, верхню та нижню кінцівки. Іммобілізація постраждалих під час транспортування. Стандартні засоби транспортної іммобілізації: дротяні, драбинчасті, сітчасті, пневматичні, дерев'яні. Підручні засоби транспортної іммобілізації. Основні правила транспортної іммобілізації, накладання іммобілізуючих шин при ударах, пораненнях, переломах різної локалізації.

Тема 12-13. Види кровотечі. Методи і способи тимчасової зупинки кровотечі.

Визначення кровотеч. Патологічні та травматичні кровотечі. Зовнішні й внутрішні кровотечі. Кровотечі у замкнуті порожнини, у просвіт порожнинних органів, у тканини (крововилив, гематома). Первинні і вторинні кровотечі. Ознаки кровотечі залежно від виду ушкодженої судини: артеріальні, венозні, капілярні. Паренхіматозні кровотечі. Гостра крововтрата, її ступені та ознаки. Поняття про остаточну зупинку кровотечі і його методи: механічний, фізичний, хімічний, біологічний.

Тема 14-15. Перша медична допомога при електротравмі, опіках, відмороженні.

Види опіків: термічні, хімічні, радіаційні. Особливості клінічної картини та першої медичної допомоги в залежності від ступеню опіку. Методи визначення площі опіку. Поняття про «опікову хворобу». Клінічні ознаки «опікової хвороби» залежно від стадії розвитку: опіковий шок, токсемія, септикотоксемія, реконвалесценція. Фактори, що сприяють загальному замерзанню та відмороженню. Основні клінічні ознаки загального замерзання та відмороження залежно від ступеню. Перша медична допомога при відмороженні та замерзанні, послідовність її надання. Фактори, що зумовлюють ураження електрострумом та блискавкою. Місцеві та загальні ознаки електротравми. Послідовність надання долікарської медичної допомоги при електротравмах.

Перелік тем практичних занять

Для студентів денної форми навчання галузі знань 01 «Освіта», спеціальності 014
Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Методи, засоби і заходи надання першої медичної допомоги при гіпертонічному кризі, стенокардії, запамороченні, колапсі.	2

2	Устрій шприців та голок, перевірка на придатність, правила зберігання.	2
3	Техніка підшкірних та внутрішньом'язових ін'єкцій.	2
4	Правила застосування гірчичників, банок, компресів. Техніка та місця постановок. Показання та протипоказання.	2
5	Застосування розчинів та мазей подразнюючої дії. Показання та протипоказання.	2
6	Режими харчування. Лікувальні дієтичні столи, їх особливості.	2
7	Складання добового меню для хворих на різні захворювання: виразку шлунку та дванадцятипалої кишки, цукровий діабет, печінки, нирок.	2
8	Перша медична допомога при укусах отруйних комах, змій, тварин. Введення сироваток та вакцин.	2
9	Методи та способи введення антидотів. Промивання шлунку та кишок, обробка шкіри та слизових оболонок. Використання захисних засобів.	2
10	Методика проведення штучної вентиляції легенів шляхом «рот до рота» та «рот до носа», використання S-подібної трубки при проведенні штучної вентиляції легенів. Методи боротьби з западанням язика.	2
11	Техніка закритого масажу серця. Ознаки ефективності проведення реанімаційних заходів.	2
12	Основні правила транспортної іммобілізації, накладання іммобілізуючих шин при ударах, пораненнях, переломах різної локалізації.	
13	Методи і способи тимчасової зупинки кровотечі: туга тампонада рани, накладання давлячої пов'язки, пальцеве притискання артерії до підлеглих кісткових утворень, максимальне згинання кінцівки у суглобі, використання джгута.	2
14	Методика та правила накладання джгута, ознаки правильного накладання. Помилки при накладанні джгута.	2
15	Методика накладання закрутки за допомогою підручних засобів (хустки, ремня, тасьми, тощо).	2
16	Перша медична допомога при відмороженні та замерзанні, послідовність її надання.	2
17	Послідовність надання долікарської медичної допомоги при електротравмах.	2
	Разом	34

**Для студентів заочної форми навчання галузі знань 01 «Освіта», спеціальності 014
Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)**

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Методи, засоби і заходи надання першої медичної допомоги при гіпертонічному кризі, стенокардії, запамороченні, колапсі.	2
2	Методика проведення штучної вентиляції легенів шляхом «рот до рота» та «рот до носа», використання S-подібної трубки при проведенні штучної вентиляції легенів. Методи боротьби з западанням язика.	2
3	Техніка закритого масажу серця. Ознаки ефективності проведення	2

	реанімаційних заходів.	
4	Основні правила транспортної іммобілізації, накладання іммобілізуючих шин при ударах, пораненнях, переломах різної локалізації.	2
5	Методи і способи тимчасової зупинки кровотечі: туга тампонада рани, накладання давлячої пов'язки, пальцеве притискання артерії до підлеглих кісткових утворень, максимальне згинання кінцівки у суглобі, використання джгута.	2
	Разом	10

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Для студентів денної форми навчання галузі знань 01 «Освіта», спеціальності 014
Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

	Поточний контроль (макс = 40 балів)													Модульний контроль (макс = 60 балів)	Загальна кількість балів	
	Модуль 1. Виконання лабораторних робіт і теоретична підготовка до занять													Модуль 2		
	Лабораторні роботи															
	Змістовий модуль 1.						Змістовий модуль 2.							Підсумковий контроль		
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	Мод. зріз 1	Мод. зріз 2	
Макс. бал	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	30	30	100

Для студентів заочної форми навчання галузі знань 01 «Освіта», спеціальності 014
Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

	Поточний контроль (макс = 40 балів)										Модульний контроль (макс = 60 балів)	Загальна кількість балів	
	Модуль 1. Виконання лабораторних робіт і теоретична підготовка до занять										Модуль 2		
	Лабораторні роботи												
	Змістовий модуль 1.					Змістовий модуль 2.					Підсумковий контроль		
	T1		T2		T3	T4		T5			Мод. зріз 1	Мод. зріз 2	
Макс. бал	8		8		8	8		8			30	30	100

Поточний контроль проводиться у вигляді усного або письмового опитування. За теоретичну підготовку до певного практичного заняття студентами денної форми навчання максимальна оцінка 2 бали (в останньому занятті – 3 бали). Оцінка за кожну виконану лабораторну роботу включає 1 бал за виконання та оформлення роботи. З кожної із тем,

які виносяться на лабораторні заняття, студент заочної форми навчання може отримати максимально до 8 балів.

Проміжний контроль (модульна контрольна робота) проводиться письмово, або у формі комп'ютерного тестування. Модульний зріз передбачає 3 питання із відкритою відповіддю, що складаються на основі лекційного курсу, лабораторних робіт і питань, які виносяться на самостійне опрацювання. Кожне питання максимально оцінюється у 10 балів. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за один модульну контрольну роботу – 30 балів (загалом 60 балів за дві модульні контрольні роботи).

Підсумковий контроль – екзамен, проводиться в тестовій формі і за складання якого студент може отримати максимум 60 балів. Загальна оцінка підраховується як сума поточного й модульного контролю, або поточного і підсумкового контролю. Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно шкали оцінювання.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Мойсак Олександр Данилович. Основи медичних знань і охорони здоров'я: навчальний посібник / О. Д. Мойсак ; Міністерство освіти і науки України. -6-ге вид., випр. та допов. – Київ : Арістей, 2011. – 496 с.

2. Практичні роботи з курсу «Основи медичних знань» : методичні рекомендації для студентів спеціальності "Дошкільне виховання" / уклад. О. Д. Мойсак ; ред. Л. І. Василеня. – Київ : [б. в.], 1992. – 116 с.

2. Чуприна, Олена Віталіївна. Основи медичних знань: долікарська допомога та медикосанітарна підготовка : навчальний посібник / О.В. Чуприна, Т. В. Гищак, О. В. Долинна. – Київ: Паливода А. В., 2006. – 215 с.

Додаткова:

1. Гищак Тетяна Віталіївна. Основи медичних знань та медицини катастроф: навчальний посібник / Т. В. Гищак, О. В. Долинна. – Київ :Паливода А. В., 2003. – 140 с.

2. Гудима А.А. Захист вітчизни: Підруч. для учнів 11кл.загальноосвіт.навч.закл.(рівень стандарту, академічний рівень, профільний рівень, для дівчат «основи медичних знань»)/ А.А. Гудима, К.О. Пашко, І.М. Герасимів, М.М. Фука –Тернопіль: Астон, 2011. – 280с.: іл.

3. Основи медичних знань. Анатомія та фізіологія дитячого організму. Вікова фізіологія і шкільна гігієна. Валеологія: навчально-методичний посібник / Н.І. Коцур, Л.П. Товкун, Н.І. Годун, О.М. Миздренко. – Переяслав-Хмельницький : О.М. Лукашевич, 2014. –463с. : іл., табл

4. Тарасюк В. С. Медицина надзвичайних ситуацій. Організація надання першої медичної допомоги / В. С. Тарасюк, М. В. Матвійчук, В. В. Паламар. – Київ: ВСВ «МЕДИЦИНА», 2017. – 528 с. – (4-е вид., випр.).

Електронні інформаційні ресурси

1. Захист вітчизни: Підруч.для учнів 11 кл.загальноосвіт.навч.закл.(рівень стандарту, академічний рівень, профільний рівень, для дівчат «Основи медичних знань») [Електронний

- ресурс] / А. А.Гудима, К. О. Пашко, І. М. Герасимів, М. М. Фука // Астон. –2011. – Режим доступу до ресурсу: <http://ru.calameo.com/books/00109410427fcbc647df1>
2. Валецька Р. О. Основи медичних знань [Електронний ресурс] / Р. О. Валецька // Волинська книга. –2007. –Режим доступу до ресурсу: <http://www.twirpx.com/file/1198103/>.
3. Сайт «Основи медичних знань» [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://healt.ucoz.ua/>
4. Концепція нової системи охорони здоров'я / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://moz.gov.ua/docfiles/Pro_20140527_0_dod.pdf . – Назва з екрана.